

Надежда
Степанова

«...Лыжган өндалын юзо телым...»

МАРИЙ ЭЛЕМ

Йöратыме марий кундем,
Вашталт толат тый ий гыч ийыш.
Йошкар-Олат кушкеш уэм,
Шолеш да түзлана у илыш.

Шүмбел, мотор Йошкар-Ола
Ший гай Какшан сереш верангын.
Мый тыште кутырем марла,
Мландем деке кугун шүмангын.

Уста, пашазе калыкет
Акла акрет годсек йўлажым.
Йонгалтше илыш урем тек,
Моктен кугезе мут йолважым.

Марий ола – ужар ола,
Йошкар-ал порсын тисте йырже.

Российыште чапет гүжла,
Вуй ўмбалнет тек эрык лийже.
Шўм негыз – шочмо калыклан,
Ава гай лишыл тиде мланде.
Йот эл тетла ок кўл мылам,
Марий Элем – эн шерге, ямле.

ШОЧМО КУНДЕМ

Кеч-кушко кай, а шочмо мланде
Шкеж дек эре мөнгеш шупшеш.
Каваш ончал – могай чот канде!
Чон кумыл ялышкеш ўжеш.

Лач гўл кастен, кумен шинчатым,
Тый ялыш чонештен каеш,
Тўжем тулан кугу олатым,
Шинчам кумен, пыртлан мондет.

Ушетше нангая шепкашке,
Кушан тый шочын-кушкынат.

Кеч шарнымаш моткоч тораште,
Тушан тый вийым погенат.

О шочмо мланде! Могай южшо!
Поян чодыран, ший памашан!
Кўан памашын ямле вўдшö –
Эн шере, эм деч шергакан.

Ю шочмо вел шепкасе шокшо,
Кодет тулетым ўмырлан.
Шўмбел кундем саштын толжо,
Ялем, ит йом тый нигунам!

ЧОНЕМ МУРА

Ом өпкеле, илыш, уло чыла мыйын:
Родем-шамыч, шочшо, лектышан паша...
Мый мурем, а муро пуыш көргывийым,
Шымата чонемым, кумылем лушта.

Лук-ян, муро йогын, ныжылге йўкетым,
Тыйын толкын дене мужыран ийнем.
Шуялтен йолважым, вашлиеш эр кече,
Поро кече дене пиалан лийнем.

Тау, шöртньö кече, кумыл лыве гае!
Шўм пелен улеш поэзийын саска.
Тудыжат эсогыл шыматен шупшале,
Кеч-кунам садланак чонемлан ласка.

Муро дек шўмангын, мый илем тўняште.
Тиде пиалемлан, илыш, тауштем!
Муро, шулдырангын, йонгыжо торашке,
Кажне енгын чонжым кўшкё кўзыктен.

СЫЛНЫМУТ ЙОЛТАШ

Мый кудо кечын ручкам нальым?
Кузе тарванышым возаш?
Поэзий ден шўлаш тўнгальым,
Эн лишыл лие, сай йолташ.

Ужам пўртўсын түрлө сынжым,
Сүретчыла чиям варен,
Мотор шомакым кычал луктын,
Мый сылнымутым сүретлем.

Чонем шижеш гын нелым, кочым,
Я шўм куан дене кўлтка,
Шинчам возаш, чонемым почын,
Садвечыштем – мут шер калта.

Ту пагыт тольо, чоным кўрышт.
Мый шонышым: йомам йөршеш,
Кодаш шкетлан сакчемже пўрыш
Таң деч посна вошт курымеш.

Тунам ты ойгын кочо улмым
Кагазыш луктын возенам.
Тунам лач чонын сусыр лукшым
Мый сылнымут ден эмленам.

Мут пич вўдан корем гыч лукто –
Утарыш сылнымут йолташ!
Поэт улам ман, шкем ом мокто,
Но полшыш ойго деч утлаш.

КАНДЕ ПЕЛЕДЫШ

Могай пеледышым йыр, кандым,
Ўденыт пуйто олыкеш?
Кавадўр мартеак, волгалтын,
Кумдан шарлалын пеледеш.

Кандалге шинчашт ден пўялыт
Йымыктарен – пыртка чонем.
Пеледса, саска-влак, сўралын –
Чонем гыч шўлыкым поктем.

А кўшнө, вуй ўмбалне, сылнын
Яндар йўкан турий мур.
Кузе гын тудо лыкын-лукын
Ший мурыжым йонгалтара!

Ўрат – пўртўсын чиясавыш
Могай гына сынан уке! –
Чонем вўчкалын шына капыш,
Лач тыйым шарныкта уэш...

ЛЫШТАШ ПОРАН

Пўрдеш, пўрдеш лышташ поран,
Йоген велеш, лойгалтын, мландыш.
Шўртнялге тўсын йытыран
Чиялгыш йол йымалне шартыш.

Пеледше олык лап кошка,
Пўртўсыш шыже пагыт тольо,
Каваштыже – турня кашта,
Йўксавыш лачак шергылт кодо.

Орьен гай койшо ош куз
У сывыным чиен шогалын,
Той-тўслө тудын ўпшунем,
Мардежым вўчкалта ондалын.

Шыжа кеч йўр, йўкша игече,
Кечат ынде коклан модеш.

А шыже, ю виан сўретче,
Чылт шошым сўретла чонеш.

Ах, шыже, шўлык кумылан,
Сийла шўртнянше чодыратше!
Толеш эше кенеж куван,
Чеверласаш гына ит вашке.

ТЎРЛЕМАН КЕНЕЖ

Пеледалтын түрлө чия дене,
Кенеж пагыт тольо юарлен.
Кайык сем дене садемже теме,
Да йырваш пеледыш пуш шарлен.

Эх, кенеж, лай түрлеман кенежше,
Кўдыронгыретым йыр рўзал,
Да пиал саскам ўден шўмеш шып,
Эн чечен мурет почеш чўчкал!

Тыгай сылне пагыт толмо годым
Пуйто шулдыр вачешет кушкеш!
Лай кенежым, ямле умыр водын,
Рвезе семен угыч вўр модеш.

Шаралталын шулдырым умбачын,
Чўчкалтен чонештылме шуэш.
Кидым ваш кучалын мотор качын,
Шўм-чонемже йўраташ ўжеш.

А ЙЎР ЙЎРЕШ

Молан гын йўржө таче лыжга огыл,
Вет шошо кече, ломбо пеледеш?!
А чоныш возын ночно шыже шолып
Яндар да леве шошо йўр олмеш.

Чоя мардеж тарватыш ош пораным,
Пеледышым велен, ломбем шортеш.
Чонем ыш ыре, нўрышө, пустанше,
А йўштө йўр йўреш, тугак йўреш...

Могай игече – мыйын тугай кумыл,
Йүр пылым покто вуй ўмбач, мардеж.
Огеш кўл шошо кечын йоршын ўмыл,
Вашке тек кече лекше пыл шентгеч.

Ала мылам гына ты йўржө йўштө?
Чонем ала ломбем пелен пенеш?
Тулото йорыш, но нимом от ыште,
Лач ломыж кодо сусыр шўм-чонеш...

ТЕЛЕ ВАЛЬС

Ош лыве гай лум пырче-влак	А лайык лум пала шижмем,
Вуй ўмбалнемже пёрдын модыт,	Леведе мамык шаль ден вачым,
Чылт вальсым южышто куштат	Пуна ший чинчыж ден ўпем
Да эркин йол йымаке возыт.	Да тўрвым шупшалеш ялт каче.
Мыят пырля кушташ лекнем,	Ах, теле вальс, шиялтыш сем –
Мардеж шокта лай теле семым.	Лум еш сўанын – чинче кузык,
Лум пырче гай пырля пёрднем,	Ончен йырваш шерем ок тем,
Лыжган ондалын юзо телым.	Пёрдаш пеленышт мыйым ўжыт.

БУЛЬВАРЫШТЕ

Уремыште тенгече лум пеш опыш,
Йоген кава гыч пушкыдо тугай.
Чот чатламан куатше изиш лушкыш,
Игече трук левеште, таче шошо гай.
Ола эше мала, ужеш ласка йўд омым,
Паша арня дечын вара кана – ноен.
Ты йўдым шинчамат мый кумен омыл,
Йоршеш ала-молан кошкен омам.
Эр кавадўр шаралтыш энгыж тўсшым,
Лектеш тарай гай кече, йошкарген.
Окна гыч эскерен ужатынем ты йўдшым,
Лектам тўжвак, эр юж дене шўлем.

Каем уремыш, Сенымаш бульварыш,
Луманше тротуар дек ошкылам,
А йол йымалне – тўкыдымō шартыш,
Тошкал каяшыжат мылам пеш жал.

Бульвар мотор – кенеж, кеч йўштө теле,
Лум вочмо деч вара ончен өрат:
Фонтан, понар йыр, шарнымаш аллеим –
Лум пушкыдын леведын чыламат.

А теве тўн аллеиште шогалын
Радам – канде беретан патыр-влак,
Кугу раман портретышке веранын,
Олан ласкалыкшым йўд-кече оролат.

Ах, рвезе-влак, илаш да илаш ыле...
Вашлийын кажне шошым, йөрарен.
Афганистан, Чечня, а кызыт Украина...
Кунам тушманым пытарет куклен?

Мыняре сулыкдымо ўмыр лугыч лийын?
Тул-вўдым лекше данле патыр-влак,
Пыштеныт тыныс верчын рвезе вуйым,
Да таче кечын моло-влак пыштат.

Тендан лўмеш йўла тул Курымашлык.
Тендам шарнен, сорта йўлен шортеш...
А волгыдо лўмдажым шарна калык,
Геройло подвигда илаш кодеш.

А шўмыштө иянше ком гай йўштө,
Вет рвезе-шамыч верчын чон коржеш.
Эх, илыш порсын – чынжымак ал шўртө,
Кылден ушаш ок лий, кунам кўрлеш.

Айдеме, ойло, мо тылат ок сите?
Тошкен кошташ йыр мланде мо шагал?
Икте кодде, тышечын каена ме кўшкө,
Ты тўняште илыманак мо кредал?

...У кече. Илыш угычын шолаш тўнале,
Ола, кынелын, сомылжым шукта.
Бульварыште понар тул-влак йоралыч...
Йолгорно мыйым мўнгышкө покта.